

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВІДНОВЛЕННЯ, ОХОРОНА Й ЗБЕРЕЖЕННЯ
РОСЛИННОГО СВІТУ ЛІСІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ
ТА ЗМІН КЛІМАТУ»**

(15-16 жовтня 2019 року)

Київ - 2019

УДК 581.522.6(477.41)

НОВІ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ДВОХ РІДКІСНИХ ВИДІВ ФЛОРИ УКРАЇНИ У ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ

І.В. Соломаха, кандидат біологічних наук

*Інститут агроекології і природокористування НААН
(м. Київ, Україна)*

При дослідженні рослинного покриву придніпровських круч на правому березі р. Дніпро в Лісостепу України було виявлено поширення двох рідкісних видів флори України, а саме занесеної до Червоної книги України - булатки великоквіткової (*Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce) та глоду Клокова (*Crataegus klokovii* Ivaschin).

Cephalanthera damasonium – європейсько-середземноморський вид, в Україні трапляється в Карпатах, на Поліссі, Західному Поділлі, Лісостепу та в Криму [1]. В Україні проходить східна межа ареалу виду. Дане місцезростання є одним з двох найбільш віддалених на схід від загального ареалу поширення. Східніше цього локалітету відома лише малочисельна популяція на Лівобережжі України в Полтавській області в лісовому масиві поблизу с. Диканька [2].

Досліджені місцезростання виду виявлені біля дачного масиву «Дніпровські кручі» між селами Стайки та Гребені Кагарлицького району Київської області. Окремі популяції знаходяться в межах природоохоронної території в заказнику загальнодержавного значення «Ржищівський» (кв. 25 Стайківського лісництва ДП «Ржищівський лісгосп»). Угруповання *Cephalanthera damasonium* поширені на кручах правого берега р. Дніпро, а також у яружно-балковій системі з протилежного боку дороги Українка–Ржищів.

Внаслідок обстеження цих територій виявлено більше 10 нових популяцій *Cephalanthera damasonium*, встановлені еколого-ценотичні особливості їхніх місцезростань, розширений перелік рослинних угруповань, в яких трапляється вид. Популяційні дослідження свідчать про сприятливі еколого-ценотичні умови для зростання *Cephalanthera damasonium* та відмічено прогресивний розвиток цього виду в дослідженому рослинному покриві. Виявлені популяції виду, які займають площу від декількох до 750 м², причому загальна чисельність його сягає понад 1200 екземплярів, віковий спектр правосторонній, переважають генеративні особини, їх частка становить 4/5 від загальної кількості особин. Більшість популяцій поширені в темних насадженнях *Carpinus betulus* L., де практично

відсутній трав'янистий покрив. Вид трапляється як поодинокі, так і численними угрупованнями до 500 екземплярів.

В складі Балтійсько-Волзько-Дніпровського флористичного району Європейської провінції *Crataegus klokovii* наводиться як ендемік. Зазначено, що науковці останнім часом прийшли до висновку, що ендемічні види цієї території носять ранг підвидів, проте деякі частково розвиваються та існують як повноцінні таксони [3].

З літератури відомі лише поодинокі повідомлення про його місцезростання. За результатами опрацювання доступних гербаріїв можна стверджувати про неоднорідне та спорадичне поширення цього виду в середній течії р. Дніпро, головним чином в долинах його лівобережних приток, що також підтверджено літературними даними. Також за результатами літературних, гербарних та оригінальних досліджень можна констатувати тяжіння цього виду до високих круч, схилів, а також корінних берегів річок. Для Правобережного Лісостепу було наведене єдине місцезростання в північних околицях м. Ржищів Київської області [4].

Знахідка *Crataegus klokovii* була виявлена в межах правого крутого берега р. Дніпро між селами Стайки та Гребені в районі дачного масиву «Дніпровські кручі». В цьому місці вже виявлено п'ять окремих локалітетів. Це три поодинокі генеративні дерева різного віку та два семистовбурні кущі. Чотири локалітети виявлені на вирівненій зсувній терасі крутого схилу до Канівського водосховища, а п'ятий – на підніжжі схилу біля тієї самої тераси. Тераса розміщена приблизно посередині крутого схилу загальною висотою 100 метрів над рівнем р. Дніпро.

Список використаних джерел:

1. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
2. Байрак О. М., Стецюк Н. О. Атлас рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини : монографія. Полтава : Верстка, 2005. 248 с.
3. Цвелев Н. Н. Флора Восточной Европы. *Crataegus* L. Санкт-Петербург.: Мир и семья, изд-во СПХФА, 2001. Т. 10. С. 557–586.
4. Бортняк М. М, Любченко В. М. Зростання рідкісних для флори УРСР видів *Crataegus ucrainica* Rojark. і *C. klokovii* Ivashin (*Rosaceae*) на Київщині. *Укр. бот. журн.* 1987. № 43(1). С. 94–96.